

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Kulturowe teorie nowoczesności		17.0.0149	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Kulturoznawstwa			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	drugiego stopnia
Wydział Filologiczny	Kulturoznawstwo	forma	stacjonarne
		moduł	Kultura audiowizualna, Zarządzanie kulturą, Podstawowa
		specjalnościowy	
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Magdalena Sacha			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		2	
Ćw. audytoryjne		30 godzin - udział w zajęciach;	
Sposób realizacji zajęć		10 godzin - samodzielne studiowanie literatury;	
zajęcia w sali dydaktycznej		5 godzin - przygotowanie prezentacji;	
Liczba godzin		5 godzin - przygotowanie do egzaminu.	
Ćw. audytoryjne: 30 godz.		Razem: 50 godzin = 2 ECTS.	
Termin realizacji przedmiotu			
2023/2024 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza tekstów z dyskusją - Dyskusja - Praca w grupach - Wykład konwersatoryjny 		Sposób zaliczenia	
		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - egzamin ustny - wykonanie pracy zaliczeniowej - projekt lub prezentacja - egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi - egzamin pisemny testowy - ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych otrzymywanych w trakcie trwania semestru 	
		Podstawowe kryteria oceny	
		<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczna obecność i aktywność ustna na zajęciach (dopuszczalne dwie nieobecności w semestrze): 33% • Prezentacja referatu studenckiego, prowadzenie debaty na zajęciach - zamiennie (tylko w wypadku braku miejsc na referat ustny): esej pisemny (recenzja książki naukowej z zakresu kulturoznawstwa lub polemika z wybranym tekstem): 33% • Egzamin pisemny w sesji zimowej (możliwość zamiany na egzamin ustny po uzgodnieniu, tylko dla osób, które nie wygłaszały referatu ustnego): 34% 	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

zakładany efekt uczenia się	czynny udział w zajęciach	referat	prezentacja	egzamin pisemny lub ustny
Wiedza				
K_W02	x	x	x	x
K_W03		x	x	x
K_W06		x	x	x
Umiejętności				
K_U02	x	x	x	x
K_U04	x	x	x	x
Kompetencje społeczne				
K_K01	x	x		
K_K03	x	x		

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

Brak

B. Wymagania wstępne

Wiedza z zakresu wstępu do kulturoznawstwa, metodologii i strategii interpretacji tekstów kultury; znajomość znaczenia pojęć "kultura" i "tekst kultury" w zakresie stosowanym w przestrzeni nauk o kulturze; historii kultury i filozofii XX i XXI w.; znajomość zjawisk skutkujących zmianami kulturowymi w XX i XXI w.; ogólna orientacja w literaturze, kinie, dramacie i teatrze, sztuka plastycznych oraz audiowizualnych XX i XXI w.

Cele kształcenia

Celem ćwiczeń jest podjęcie szerokiej refleksji nad znaczeniem i dziedzictwem oświecenia w postaci formacji kulturowej nowoczesności: wskazanie na źródła i wczesne koncepcje epoki rozumu, rozwój nauk o kulturze i człowieku na przestrzeni XIX i XX wieku oraz współcześnie obserwowany zmierzch dziedzictwa epoki oświecenia w postaci ogólnie pojętego antropocenu.

Z kolei na poziomie warsztatowym ćwiczenia służą dyskusji nad konkretnymi tekstami oraz wyćwiczeniu takich umiejętności wśród studentów jak samodzielne prezentacje, komentarze pisemne i ustne, umiejętność prowadzenia dyskusji problemowej (w tym debaty oksfordzkiej) na podstawie poznawanych hipotez naukowych.

Treści programowe

Status kulturoznawstwa jako dyscypliny nauki w Polsce.

Pojęcie kultury: źródłowości, rozwój, kategorie pojęciowe.

Wizja człowieka w kategoriach kultury. Oświeceniowe koncepcje natury ludzkiej. Kultura a natura.

Wizje człowieka jako części natury: podejście ewolucjonistyczne, neodarwinizm, socjobiologia.

Pożegnanie z ewolucjonizmem Relatywizm kulturowy (Boas, Benedict) Funkcjonalizm i funkcjonalizm strukturalny (Malinowski, Radcliffe-Brown).

Powstanie antropologii: Metoda badań terenowych.

Język a kultura: relatywizm kulturowy, relatywizm językowy, etnolingwistyka, kognitywistyka.

Strukturalizm: językoznawstwo strukturalne de Saussure'a; antropologia strukturalna Lévi-Straussa .

Semiotyka kultury: Barthes, Eco.

Wobec przeszłości: historyzm, mikrohistoria, antropologia historii.

Pamięć kulturowa – teoria „miejsc pamięci”.

Nowoczesność i Holocaust - Postpamięć Zagłady.

Antropocen – utopie i dystopie.

Wykaz literatury

LEKTURY OBOWIĄZKOWE:

- Alan Barnard, Antropologia. Zarys teorii i historii, przeł. S. Szymański, Warszawa 2006. Rozdział 8: Strukturalizm. Od językoznawstwa do antropologii, s. 170-190.
- Zygmunt Bauman, Nowoczesność i Zagłada. Holocaust – choroba czy produkt cywilizacji? Przeł. T. Kunz, Kraków 2012. Rozdział 4: Wyjątkowość i zwyczajność Zagłady [b.s.]
- Wojciech J. Burszta, Upamiętnianie jako forma praktyki kulturowej, [w:] Znaki (nie)pamięci. Teoria i praktyka upamiętniania w Polsce, red. M. Fabiszak, A.W. Brzezińska, M. Owiński, Kraków 2016, s. 15-27.
- Ewa Domańska, Mikrohistorie. Spotkania w międzyświatach, Poznań 1999. Rozdział 1: Dyskusje o końcach historii, s. 35-50.
- Terry Eagleton, Po co nam kultura?, przeł. A. Górny, Warszawa 2012, rozdział 1: Wersje kultury.
- Umberto Eco, Superman w literaturze masowej. Powieść popularna: między retoryką a ideologią, przeł. J. Ugniewska, Kraków 2008. Tu rozdział: Struktury narracyjne u Fleminga, s. 192-246.
- Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa, red. Elżbieta Tabakowska, Kraków 2001. Rozdz. I: Kognitywne podstawy języka: język i myśl, s. 15- 44. Rozdz. VI: Język, kultura i znaczenie. Semantyka międzykulturowa, s. 175-202.

- Claude Lévi-Strauss, Antropologia strukturalna, Warszawa 2000. Rozdział XI: Struktura mitów, s. 185-208.
- Bronisław Malinowski, Argonauci Zachodniego Pacyfiku. Relacje o poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinei, przeł. B. Olszewska Dyoniziak i S. Szynkiewicz, Warszawa 1987. Tu: Wprowadzenie. Przedmiot, zakres i metoda niniejszych badań, s. 27-58.
- Bronisław Malinowski, Naukowa teoria kultury, [w:] idem, Szkice z teorii kultury, Warszawa 1958.
- Marshall Sahlins, Krytyka wulgarnej socjobiologii. [W:] Człowiek, zwierzę społeczne, wyb. B. Szacka, J. Szacki, Warszawa 1991, s. 397-406.
- Andrzej Szpociński, Miejsca pamięci (lieux de mémoire), „Teksty Drugie”, 2008, 4, s. 11-20.
- Edward O. Wilson: Moralność genu, przeł. J. Szacki, s. 277-281. Od socjobiologii do socjologii, przeł. J. Szacki, s. 282-294. Socjobiologia zwierząt i człowieka, przeł. J. Szacki, s. 295-308. W: Człowiek, zwierzę społeczne, wyb. B. Szacka, J. Szacki, Warszawa 1991.
- Bogusław Żyłko, Roland Barthes – lata sześćdziesiąte, [w:] Imperium Rolanda Barthes'a, red. A. Grzegorzczak, A. Kaczmarek, K. Machtyl, Poznań 2016, s. 11-22.
- Wybrane artykuły z czasopisma „Kultura Współczesna” 100/2019 (dostęp online):
 - Ewa Kosowska, E pur si muove. O narracjach kulturoznawczych / Krzysztof Łukasiewicz, O powstaniu polskiego kulturoznawstwa / Anna Matuchniak-Mystkowska, Pole kultury w Polsce. Szkic socjologiczny / Włodzimierz Pessel, Kulturoznawstwo witalne / Rafał Sowiński, Projektowanie kulturoznawstw Wykład prof. Włodzimierza Kuligowskiego pt. Pojęcie kultury - przewodnik dla użytkowników https://www.youtube.com/watch?v=YN91Mkpc3bg&t=1792s&ab_channel=IEiAKUAM

LEKTURY UZUPEŁNIAJĄCE:

- Emil Adler, J.G. Herder i oświecenie niemieckie, Warszawa 1965.
- Antropolog i jego magia: współczesne inspiracje twórczością Claude'a Lévi-Straussa, red. E. Nowicka, M. Głowacka-Grajper, Kraków 2013.
- Zygmunt Bauman, Retrotopia: jak rządzi nami przeszłość? Warszawa 2018.
- Zygmunt Bauman, Życie na przemiał, Kraków 2004.
- Zygmunt Bauman, 44 listy ze świata płynnej nowoczesności, Kraków 2011.
- Roland Barthes, Mitologie, Warszawa 2000.
- Ewa Bińczyk, Epoka człowieka. Retoryka i marazm antropocenu, Warszawa 2018.
- Peter Bondanella, Umberto Eco: semiotyka, literatura, kultura masowa, Kraków 1997.
- Ernst Cassirer, Esej o człowieku: wstęp do filozofii kultury, Warszawa 1977.
- Ernst Cassirer, Filozofia Oświecenia, Warszawa 2010.
- Georges Charbonnier, Rozmowy z Claude Lévi-Straussem, Warszawa 2000.
- Robin Dunbar, Pchły, plotki a ewolucja języka, Kraków 2017.
- Fred Inglis, Kultura, Warszawa 2007.
- Grażyna Kubica, Maria Czaplicka: płeć, szamanizm, rasa: biografia antropologiczna, Kraków 2015.
- Claude Lévi-Strauss, Surowe i gotowane, Warszawa 2010. Lub: Claude Lévi-Strauss, Trójkąt kulinarny, [w:] Antropologia ciała: zagadnienia i wybór tekstów, oprac. A. Chałupnik, Warszawa 2008.
- Jurij Łotman, Kultura i eksplozja, Warszawa 1999.
- Jurij Łotman, Uniwersum umysłu: semiotyczna teoria kultury, Gdańsk 2008.
- Desmond Morris, Naga małpa, Warszawa 2000.
- Modi memorandi. Leksykon kultury pamięci, red. M. Saryusz-Wolska, R. Traba, Warszawa 2014.
- Nowoczesność jako doświadczenie. Dyscypliny - paradygmaty - dyskursy, red. R. Nycz, A. Zeidler-Janiszewska, Kraków 2006.
- Od pamięci biodziedzicznej do postpamięci, red. T. Szostek, R. Sendyka, R. Nycz, Warszawa 2013.
- Polsko-niemieckie miejsca pamięci, red. R. Traba, H.H. Hahn, Warszawa 2012.
- Roger Scruton, Kultura jest ważna: wiara i uczucie w osaczonym świecie, Poznań 2006.
- Roger Scruton, Przewodnik po kulturze nowoczesnej dla inteligentnych, Łódź - Wrocław 2006.
- Semiotyka kultury, wybór i oprac. E. Janus i M.R. Mayenowa, Warszawa 1975.
- Jan Tuczyski, Herder i herderyzm w Polsce, Gdańsk 1999.
- Michael W. Young, Bronisław Malinowski - odyseja antropologa 1884-1920, Warszawa 2008.

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
K_W02, K_W03, K_W06 K_U02, K_U04 K_K01, K_K03	K_W02, K_W03, K_W06 Student: <ul style="list-style-type: none"> • zna terminologię związaną z kulturowymi teoriami nowoczesności (K_W02); • ma szczegółową, aktualną wiedzę o współczesnych teoriach okresu nowoczesności od okresu oświecenia do XX wieku, a także o wiodących ośrodkach kulturoznawstwa w Polsce i na świecie i kierunkach prowadzonych tam badań (K_W03); • zna i rozumie współczesne teorie i metody analizy, interpretacji i wartościowania tekstów naukowych z zakresu korzeni, rozwoju i współczesnego stanu antropologii kultury i kulturoznawstwa (K_W06).
	Umiejętności K_U02, K_U04 Student: <ul style="list-style-type: none"> • posiada pogłębioną świadomość teoretyczną, umożliwiającą prowadzenie

	<p>zaawansowanych badań z zakresu teorii nowoczesności od oświecenia do antropocenu pod kierunkiem opiekuna naukowego (K_U02);</p> <ul style="list-style-type: none">• posiada umiejętność integrowania wiedzy z różnych kierunków teoretycznych XX wieku, np. etnolingwistyki i strukturalizmu, oraz jej stosowania w nietypowych sytuacjach zawodowych (K_U04).
	<p>Kompetencje społeczne (postawy)</p> <p>K_K01, K_K03</p> <p>Student:</p> <ul style="list-style-type: none">• rozumie znaczenie wiedzy, umiejętności i doświadczenia z zakresu refleksji naukowej nad pozytywnymi i negatywnymi aspektami nowoczesności w działaniach zawodowych (K_K01);• dba o zachowanie najwyższych standardów etycznych i profesjonalnych zawodu kulturoznawcy w kontakcie z przedstawicielami różnych kultur, kierując się zasadami relatywizmu kulturowego (K_K03).
<p>Kontakt</p> <p>magdalena.sacha@ug.edu.pl</p>	